

תנועת "דרור" היא חוויה מתמדת

אלברט דינס

המלחמתו שלנו. כתבנו דברים חסרי משמעות, ביקורות טיפשיות על מורים, אך נכונותנו להתאחד סביב עבודה קולקטיבית עיקשת, ללא הדרכה מטעם המורים, הניחה את הבסיס למעורבות ולתקשורת רלוונטיות יותר בעתיד.

החבורה הייתה מלוכדת ויציבה. על אף שלא גרנו באותה שכונה, יחד למדנו בספריה הלאומית, יחד הלכנו לקולנוע, לקונצרטים של יום ראשון של התזמורת הסימפונית הברזילאית, ולנשפי יום הולדת, ויחד, נגרים על ידי "מושקו", התחלנו להיות פעילים ב"דרור".

המפגש הראשון בין אבי לבני בספרית ביאליק (בה פעלו "דרור" ו"פועלי ציון", בקומה הראשונה בבנין שבכיכר הרפובליקה) היה, עבור שנינו, די מרגש.

קבוצתנו נקראה "פלמ"ח", כהוקרה לקבוצות המחץ של ה"הגנה" (אז במחתרת). בשלב זה היו לנו שני מדריכים: דוד רוטרמן ולייבוש פרידמן, דמויות אנושיות ומשכילות מהדור הצעיר של "פועלי ציון".

הכל השתנה כאשר סניף ריו התחיל להבנות כתנועה בעלת מאפיינים עצמיים, דינמיים ונמרצים יותר.

דינס (סניף ריו), קרש ובריה וחברים אחרים

שמרנו על זיקה הדוקה

למפלגה ועל השותפות הפוליטית, המבוססת על התורה הציונית-סוציאליסטית של בר בורוכוב, אולם השקפותינו ופעולותינו היו מהפכניות יותר, מתקדמות ובבירור אנטי-בורגניות: רצינו להיות חלוצים ולחיות את הסוציאליזם.

הנני סבור שהשלב הראשון בתהליך התקדמות זו התחיל בסמינר בסאו-פאולו, אשר התקיים בסניף ברחוב פראסט, בהדרכתה של גאולה חבקין, שנשלחה אלינו על ידי תנועתנו בארגנטינה. טסנו לשם וכל אחד התארח אצל פעיל "דרור" מקומי, שרובם גרו בשכונה היהודית בום רטירו". מארחי היו האחים ישראל ולאה שטיינבוים (והאח הקטן וולף).

נסיעה ראשונה בגפנו, תחילת תהליך הדרגתי של ניתוק הקשרים המשפחתיים. מסע ראשיתי מכל הבחינות. קלטנו את מימדיה של התנועה, לא רק מבחינה גיאוגרפית. הפלגנו להרפתקה קיומית ופוליטית: לברוא

למדתי, בעיסוקי בביוגרפיות, שהרגעים המכריעים בחיינו לא מתרחשים במקרה ולא נוצרים מסיבה אחת. צירוף של גורמים, משלנו ומסביבנו, מתחברים יחד בתנועה המוליכה לכוון מסוים. רצונותינו ומשאלות לבנו הם משניים.

המעבר שלי דרך תנועת "דרור" הייתה חוויה מעצבת, אותה הייתי מגדיר כמאורע הבודד החשוב ב-60 השנים האחרונות. הנני מה שאני, הודות לחמש-שש השנים בהן הייתי פעיל בתנועה.

פעילותי הייתה פרי של מספר גורמים הקשורים למשפחתי: אבי, אשר בצעירותו היה חבר בתנועת "החלוץ" ומאוחר יותר אחד ממנהיגי "פועלי ציון" בברזיל ואמי, אידיאליסטית, אשר כינויה בגימנסיה ברובנו, אוקרינה, היה "סופרג'יסטקה" (כלומר, לוחמת למען מתן זכות ההצבעה לנשים). ביתנו לא היה בית אפוף פוליטיקה אלא בית שסימן ההיכר שלו היה האידיאליזם.

הנכונות הזו להתמסר בגוף ונפש לרעיון קשור לתקופה בה חיינו: סוף מלחמת העולם השנייה והמפגש ההדרגתי אך הנוראי עם זוועת השואה והצורך בפתרון מידי לבעיית היהודים.

האוירה הפוליטית בברזיל השפיעה גם כן (תהליכי חזרה

לדמוקרטיה, סופו של עידן הדיקטטורה, הידוע בשם "המדינה החדשה"), ויחד עם זאת, האופן שבו חונכתי (למדתי תמיד בבתי ספר יהודיים, למזלי מזרמים שונים), והחברים שאיתם למדתי. החברות שלי עם "מושקו" ("מושקה" - אברהם מושק באומוול, כיום אברהם הצמרי) הייתה מכרעת.

השותפות ה"פוליטית" שלנו החלה בהיותנו בני 11, בשנה הראשונה בגימנסיה, עוד במהלך המלחמה. בהשראתו של חברנו משה וולטמן (אז מאוד מקורב לחוגים הקומוניסטיים), התארגנו על מנת להקים את "גן הירק של הניצחון, בבית הספר "הגימנסיה העברית-ברזילאית" (מפעל בחסות "לגיון הסעד הברזילאי", שמטרתו הייתה להתמודד עם המחסור במזון, כתוצאה מהמצור שהטילו הצוללות הגרמניות).

חשיבות רבה יותר מהירקות שגידלנו (ולא קטפנו) הייתה לעיתון שפרסמנו (ג.ה.ב.), ששימש כדובר "המאמץ

אומה חדשה. חדשה בכל המובנים, כולל האנושיים.

השלב השני של השינויים בסניף ריו התרחש בשנת 1948, כאשר מזכירות סניף פורטו-אלגרה שלחה אלינו שניים ממנהיגי החשובים ביותר: מאורסיו (משה) קרש ואפרים בריח, לעבודה ממושכת של ארגון הסניף מחדש.

אל נשכח שאז ריו היתה בירת ברזיל, בה שכנו מוסדות המדינה וכן מוסדות של הישוב היהודי הברזילאי. למרות העובדה שהתנועה בסאו-פאולו, עקב דחיסותה האידאולוגית וגודלה, הייתה אמורה להיתפס בתור הסניף המרכזי של התנועה בברזיל, אנשי ריו לא השלימו עם היותם, בסך הכול, שלוחה צעירה של "פועלי ציון". מה עוד שתנועת "השומר הצעיר", למרות שלא עמדה מאחוריה מפלגה חזקה ומאורגנת כשלנו, הפכה ליריבה הכי לוחמנית במגרש הציוני המקומי.

אירחנו את קרש ובריה בבית למשך מספר שבועות וסייעתי להם, חלק מהיום, בעבודתם הכבירה בארגונה מחדש של התנועה ובגיוס חברים חדשים. הם הגיעו להישג אדיר, שכיום עם כל האמצעים הטכנולוגיים והאינטרנט, קשה להתקרב אליו.

תנועת "דרור" בריו נולדה בעצם באותו רגע, פרי שליחות זו. כתוצאה מכך, לקבוצתנו, ה"פלמ"ח", הייתה הזכות לקבל את מרים גינאווער (כיום מרים בריח) בתור מדריכה. הכרתי אותה ומשפחתה לפני כן. גינאווער,

"מושקו" ואנוכי הצטרפנו לחברים למזכירות הסניף. כאן גם החל תהליך של התמסרות טוטלית, מאחר ופעלנו בו זמנית בשלושה מישורים: בקבוצה בה היינו חניכים ("פלמ"ח), בקבוצות בהן הדרכנו ובעבודה היומיומית של ניהול הסניף.

כמובן שהלימודים נדחקו לעדיפות שניה. למדתי בקולג' אנדרים היקר והתובעני. אבל לא הקדשתי זמן ללימודים וכתוצאה מכך, בכיתה ו"א נכשלתי במבחנים בשני מקצועות. לא השלמתי עם התבוסה הזו. התכוונתי למועד ב' והצלחתי, אולם לא המשכתי בלימודים. החלטתי להתכונן לעליה.

הבחורצ'יק ההוא, למד בגיל 16-15 כיצד לעמוד בפני אתגרים ובפני ניתוק מכל מה שהיה מוכר וידוע לו, דבר אשר בתנאים רגילים קורה רק עשור מאוחר יותר. הוא למד זאת ב"דרור". ב"דרור" ובבית-ספר נהדר שקוראים לו רומן רולן.

בתמורה לאירוחו בבית, קרש, בעדינות, העניק לי חמשת הכרכים של ההוצאה הברזילאית של "ז'ן כריסטופ". ספרים אלו שמורים אצלי עד עצם היום הזה. קראתי וידעתי שזו תהיה חוויה רבת השפעה. כעין משב רוח של אנרגיה וחיוניות דרך חייו של מלחין, ששם משפחתו קרפט, ומשמעותו מסר של עוצמה ונמרצות. מהפכה אחרת: שיפור האנושות קודם לשיפור תנאי חייה. קריאה לשלמות אישית, לחופש להיות ולבחור. הספר נהפך לפולחן בתנועה, מילת מפתח וסמל.

עוד בצל חווית השואה (ואולי בלא שהיינו מספיק קשובים להשלכותיה), לא הבחנו בביקורתנו של רולן על התנוונות היהודים העשירים. ביקורתנו חלפה מבלי שהבחנו בה, במערבולת זעקתנו נגד המידות המגוננות של הבורגנות.

מנשר אפי, רומנטי, אך בעיקר סותר: רולן מטיף ליזמות קולקטיביות גדולות אך מצהיר על קדימות העצמאות של הפרט. לדיאלקטיקה זו, כמו לאחרות, יש מחיר גבוה.

היה כדאי? הכל כדאי כאשר הנפש לא קטנה, כך לימד אותנו פרננדו פסואה.

געגועים? נוסטלגיות עלולות להיות הרסניות או מהפכניות. אני בוחר בזו: "דרור" הנה חוויה מתמדת.

הדגל הברזילאי בידי חברי הבונים דרור

אלברטו דינס

ממייסדי התנועה בריו. עיתונאי מ-1952. ניהל עיתונים ושבועונים בריו, סן פאולו וליסבון. מלמד עיתונאות מ-1963. חתן פרסי עיתונאות בברזיל ובעולם. מייסד "עיתון העיתונים" - מצפה המשקיף על העיתונות (בפורטוגל וברזיל) עם גרסא לטלוויזיה ורדיו. פובליציסט בעיתונים ברחבי ברזיל. מחבר ספרים וביוגרפיות, ביניהם "מוות בגן עדן" (הטרדיה של סטפן צוויג), שיצא לאור בפורטוגלית וגרמנית, ו"קשרי אש" (אנטוניו ז'וזה דה סילבה, היהודי וסיפורי האינקוויזיציה בפורטוגל וברזיל). נשיא בית סטפן צוויג.